

**Från
berättelser
till lek –
även på det
egna språket**

Kärleken till språket börjar i famnen*. Läsning är föräldrarnas och barnets trivsamma samvaro, men samtidigt även ett sätt att främja barnets språkliga utveckling och tal, förmåga att lyssna och koncentrera sig samt utöka dess ordförråd.

Genom berättelser kan du även främja barnets delaktighet i lekgrupperna i lekparken, daghemmet, familjedagvården, klubbar, bibliotek och ute på gården.

Innehållet i barns lekar och relationerna som uppstår under leken kan berikas även över de språkliga gränserna med hjälp av ett sagodiplom, familjehistorier eller sagoteringsmetoden. I den nedtecknar den vuxna barnets berättelse ordagrant.

Berätta sagor och historier!

INSPIRERA

En inspirerande berättare uppmuntrar barnet att förundras – hen lämnar utrymme för barnets tankar och reaktioner, uppmuntrar att dela upplevelser och förklarar inte sönder berättelsen.

Barnets möjlighet att påverka hur intressant sagostunden blir förverkligas genom pauser, den vuxnas lekfulla gester och frågor och genom att tillsammans titta på bilder. Hurdana tankar och känslor väckte berättelsen? Sagans lärdom eller centrala budskap mognar i barnets medvetande och så småningom faller sagans olika bitar på plats.

* Päivi Heikkilä-Halttunen

TÄMJ SAGAN

Det är bra att tämja berättelsen genom att bekanta sig med händelseförloppet och bilda en serie av föreställningar av situationen och personerna. Utantill kan man lära sig bara några typiska meningar. Man behöver inte återge texten ord för ord. Berättarens egen föreställning lockar barnets fantasi i rörelse, när man litar på den.

UPPREPA

De grundläggande elementen i en intressant saga eller berättelse är:

- ramen "Det var en gång..." (man låtsas att det som berättas skulle ha kunnat hända en gång i tiden)
- ett tydligt händelseförlopp och tydliga karaktärer
- kampen mellan det goda och det onda
- en hjälte som besegrar motgångarna
- ett lyckligt slut.

Barnet inspireras av sagor som har något att ge för dess aktuella funderingar. Det är bra att berätta eller läsa sagan för barnet så länge som det vill höra om den. Rädsla är fascinerande, men berättelsen får inte vara för spännande och i detta avseende är barn individuella. Det är inte bra att lämna barnet ensamt med sin rädsla.

VAR HITTAR MAN BERÄTTELSE?

I Sagodiplomet som uppmuntrar berättelsekulturen på ett lekfullt sätt, ingår en boklista där det finns angivet på vilka språk boken finns att tillgå på biblioteken. På så sätt kan barngruppen till exempel välja en bok som familjerna kan läsa samtidigt på sina egna modersmål. På så sätt skapar man förutom bekanta berättelser även en grund för gemensamma lekfantasier i kreativa rollekar – även över språkgränserna.

Berättelser som handlar om familjens och släktens föremål och fotografier intresserar barn och är redan tämjda. Sådana berättelser som delas i barngruppen kan även utgöra material för gemensamma lekar.

Även barnens egna fantasiberättelser kan utgöra utgångspunkten för eller ge extra krydda åt barngruppens kreativa lekar. Till exempel i **sagoteringsmetoden** säger den vuxna: "Berätta en saga eller historia precis som du vill. Jag skriver upp den ord för ord, exakt så som du berättar den. När sagan är färdig, läser jag den till dig och då kan du ändra på den om du vill." När man använder sagoteringsmetoden varken förutspås eller styrs samtalet och berättelsen utvärderas inte. Berättaren avgör själv vad hen vill berätta om och på vilket sätt och vad hen vill lämna osagt.

Låt sagor och berättelser berika leken!

FÖRÄLDRARNA SOM STÖD FÖR LEKEN

Föräldrarna kan berätta om sina egna iakttagelser gällande vad som fångat barnets intresse i berättelser. Detta hjälper i att behandla sådant som de enskilda barnen är intresserade av utifrån berättelser som hela gruppen känner till.

Berättelserna återges genom att teckna, sjunga, dansa och så vidare under sagostunder på olika språk i daghem, klubbar, lekparker och bibliotek. På så sätt hittar barnen olika synvinklar till händelserna i berättelsen, utvidgar sina uppfattningar och inspirerar varandra.

Byggstenarna i en narrativ lek som barn och vuxna leker tillsammans kan på så sätt skapas utifrån de berättelser som barnen är mest intresserade av, genom att modifiera dem eller kombinera olika beståndsdelar i dem. I samspel med barnen bygger man upp - en fiktiv situation

- de rollfigurer som varje barn valt åt sig själv
- regler som styr genomförandet av rollerna
- en preliminär lekhandling som sedan utvecklas under lekens gång.

LEKPARKER OCH DAGHEM SOM STÖD FÖR LEKEN

I en narrativ lekvärld ger sig utbildade pedagoger för barn i skolåldern in i leken klädda enligt sina roller, som fiktiva karaktärer. Eftersom större barn, som förmedlar lektraditionen, allt oftare saknas i mindre barns lekar, behövs de vuxnas insats.

I sina karaktärer har de vuxna - samtidigt som de stödjer barns initiativ och ömsesidiga växelverkan - möjlighet att finkänsligt introducera i leken oväntade och utmanande vändningar och hjälpa de barn att delta som har svårigheter att gå med i leken.

Nästa dag diskuterar man händelserna och tar tillsammans med barnen fram idéer för en spännande fortsättning i nästa lekombång som bär de dramatiska spänningarna i händelseförloppet. I lekens värld deltar utbildade pedagoger för barn under skolåldern aktivt i utvecklingen av lekhandlingen och lekmiljön samt i diskussionerna om lekreglerna, sida vid sida och jämlika med barnen.

Detta är lek, inte att repa in en pjäs. Att respektera och lyssna på barnets idéer - att ta tag i tråden som barnet lägger fram - är villkoret för en fungerande lek. Att gå in i lekrollen och på ett trovärdigt sätt spela rollen tillsammans med barnen är till en början svårt för vuxna, men övning ger färdighet. Lek och sagor har en mycket liknande struktur. Att överföra fantasivärlden i en väl vald saga till leken är ett av de mest effektiva sätten att främja lek. •

Lähde: Hakkarainen, P. & Bredikyte, M. 2013.
Kehittävän leikkipedagogiikan perusteet.

Helsinki

HYVINKÄÄ

PORVOO BORGÅ

Julkaistu 2018 Etelä-Suomen
aluehallintoviraston rahoituksella.

Merkityksellinen Suomessa -toimintaohjelman
tavoitteita tukeva Satukaravaani-hanke /
Helsingin, Hyvinkään, Kirkkonummen ja
Porvoon kirjastot ja varhaiskasvatus